

ΠΑΝΕΛΛΑΔΙΚΕΣ ΕΞΕΤΑΣΕΙΣ 2022

ΘΕΜΑΤΑ & ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

03 Ιουνίου, 2022

**ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ
ΓΛΩΣΣΑ &
ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ**

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

ΩΘΗΣΗ

Αφειρηρία το μέλλον

Επιμέλεια: Ομάδα Φιλολόγων
<https://www.othisi.gr/frontistirio/>

Παρασκευή, 3 Ιουνίου 2022
Γ' ΛΥΚΕΙΟΥ ΓΕΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΝΕΟΕΛΛΗΝΙΚΗ ΓΛΩΣΣΑ
ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

ΚΕΙΜΕΝΑ

ΚΕΙΜΕΝΟ 1

Γιατί να μαθαίνουμε ιστορία;

Γιατί δεν αγαπάνε οι μαθητές την ιστορία; Οι απαντήσεις είναι γνωστές. Γιατί συνήθως πρέπει να τη μάθουν παπαγαλία, γιατί συνήθως μαθαίνουν για προσωπικότητες και όχι για την κοινωνία, γιατί μαθαίνουν κυρίως για την παλαιότερη ιστορία και όχι τη νεότερη. Ο σημαντικότερος όμως λόγος που η ιστορία είναι απωθητική για τους μαθητές, είναι ότι το σχολείο δεν καταφέρνει να συνδέσει τη ζωή των μαθητών με το παρελθόν. Δεν καταλαβαίνουν γιατί να πρέπει να τα μάθουν όλα αυτά. Όπως μου έλεγαν κάποιοι φοιτητές μου: «Γιατί, κύριε, να πρέπει να μαθαίνουμε ιστορία; Εμείς κοιτάμε μπροστά. Κοιτάμε στο μέλλον».

Αυτό που δεν καταλάβαιναν οι φοιτητές μου και δεν καταλαβαίνουν όσοι δεν εκτιμούν την αξία της γνώσης του παρελθόντος, είναι ότι τελικά όλοι μας είμαστε προϊόντα της ιστορίας. Ό,τι έχουμε στο μυαλό μας έρχεται από τους προηγούμενους από εμάς. Ακόμη και οι λέξεις που χρησιμοποιώ για να γράψω αυτές τις γραμμές, δεν είναι δικές μου. Έρχονται από τους προηγούμενους από μένα. Και βέβαια το πιο σημαντικό δεν είναι οι λέξεις. Είναι οι πεποιθήσεις, οι αξίες, οι γνώσεις ακόμη και οι κανόνες. Εμείς αποφασίζουμε για τους κανόνες που ρυθμίζουν τη ζωή μας; Όχι βέβαια. Οι προηγούμενοι από εμάς αποφασίζουν. Εμείς γεννιόμαστε μέσα σε ένα πολιτισμό, σε ένα κοινωνικό περιβάλλον που όλα αυτά έχουν ήδη διαμορφωθεί. Είναι τόσο μεγάλο το βάρος του παρελθόντος πάνω στο παρόν, που ένας ιστορικός έχει ισχυριστεί κάτι που όταν το είχα πρωτοακούσει είχα εντυπωσιαστεί: «Οι νεκροί μάς κυβερνούν». Βαριά κουβέντα. Δεν συμφωνώ εντελώς όμως, καθώς και εμείς επιδρούμε στον τρόπο που εξελίσσεται η ιστορία και έχουμε ευθύνη απέναντι στις μελλοντικές γενιές ως μελλοντικοί νεκροί που αναπόφευκτα είμαστε όλοι μας.

Αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς. Αξίζει να γνωρίζουμε τι έκαναν, πώς σκέφτονταν, πώς ζούσαν. Αξίζει γιατί αυτοί είναι που διαμόρφωσαν τον κόσμο που μας περιβάλλει. Η γνώση του παρελθόντος είναι απαραίτητη για την κατανόηση του παρόντος. Ή, για να το πούμε με άλλα λόγια, δεν μπορούμε να καταλάβουμε το σήμερα αν δεν ξέρουμε σε βάθος το χθες. Η ιστορία είναι μια πράξη αυτογνωσίας, μια πράξη γνώσης για τον συλλογικό μας εαυτό, απαραίτητη για να καταλάβουμε τον πολιτισμό μας.

Δεν μαθαίνουμε ιστορία για χάρη των προηγούμενων. Όντως αυτοί έφυγαν και δεν έχει πια καμία σημασία για αυτούς. Μαθαίνουμε ιστορία για εμάς, για να μάθουμε από τα λάθη των προηγούμενων, να δούμε τι λειτούργησε καλύτερα για εκείνους και τι όχι. Μαθαίνουμε ιστορία για να καταλάβουμε ποιο είμαστε και να σκεφτούμε πού θέλουμε να πάμε. [...]

[Ραϋμόνδος Αλβανός, *Ο ελληνικός εμφύλιος. Μνήμες σε πόλεμο και σύγχρονες πολιτικές ταυτότητες*, εκδ. Επίκεντρο, 2022 (από τον Πρόλογο του βιβλίου)].

ΚΕΙΜΕΝΟ 2

Θυμάμαι, άρα ζω;

Εις σε προστρέχω, μνήμη, με πολύ σεβασμό, σαν να μου ήσουν ξένη, σαν να μην έχουμε φάει μαζί ψωμί και δάκρυα, σαν να μην ξέρω ότι χάρη σ' εσένα επιστρέφει ο απολωλώς* καιρός.

Θέλω να αφιερώσω στη μνήμη και στη ζωτική της σημασία κάποιες σκέψεις, αλλά, επειδή έχω μια τόσο στενή σχέση μαζί της και μια ευγνώμονα οικειότητα, φοβάμαι μήπως όσα πω περιπέσουν σε έναν κάπως οικογενειακό τόνο, ατημέλητον, καθισμένον χαλαρά γύρω από την προχειρότητα. Με φοβίζει, ίσως και με καθησυχάζει μαζί, η πεποίθησή μου ότι η μνήμη είναι το δεύτερο εγώ μας.

Το ότι επιμένω να μιλώ για τη νοσταλγία δεν μοιάζει σαν να έχω βγει από το θέμα, που είναι η επέτειος. [...]

Τι είναι η επέτειος; Την προς αυτήν ευσέβεια μάς την εμφυσά το περιβάλλον, το παράδειγμα, ή είναι ένστικτο ριζωμένο βαθιά στο φόβο μας ότι θα εκδιωχθούμε από τον παράδεισο της μνήμης; [...]

Για να επανέλθω στα γήινα, η επέτειος είναι και μια μέρα άκρας κοινωνική. Πάει παντού. Και σε χαρές, και σε απώλειες. Διότι έχουν και οι απώλειες κάθε τόσο τα γενέθλιά τους –αυτές κι αν δεν θέλουν να ξεχαστούν...

Και βεβαίως η επέτειος διαπνέεται και από βαθύ πατριωτισμό. Τιμά τους ήρωες, συντονίζει τον ηρωισμό με το βηματισμό της σημαίας, παρελαύνουν οι Θερμοπύλες, δάφνινο στεφάνι στον άγνωστο στρατιώτη και, σιωπηρά, στον κάθε αγνοούμενο.

Για να δώσω και την πιο εγκόσμια μορφή στην επέτειο, ας πω ότι είναι ένα δωρεάν μεταφορικό μέσον με το οποίο μεταφέρεται το πολυπληθές παρελθόν εδώ στο παρόν.

Και ιδού, επιστρέφουν οι γονείς μας, έρχονται κι άλλου είδους αγάπες, άλλες συνοδευόμενες από το αίσθημα, άλλες ασυνόδευτες [...] – ιδού η νύφη ακόμα ερωτευμένη με το νυφικό της, γενέθλια, χρονιάρικά πια τα παιδιά σου, γενέθλια γενέθλια γενέθλια, κοντά η ενηλικίωση, και ακόμα τα κρατάει αγκαλιά και τα θηλάζει εκείνη η παλιά φωτογραφία σου. [...]

* απολωλώς : χαμένος

[Ομιλία της Κυκής Δημουλά, από το βιβλίο *Εκλήθην ομιλήτρια*, Ίκαρος, 2022, σσ. 156, 158, 159].

ΚΕΙΜΕΝΟ 3

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Προεισαγωγικά θα σας πω την ιστορία του ταγαριού*. Το βρήκα καταχωνιασμένο σε μια παλιά κασέλα. Κι αυτή από το χωριό. Όταν το έδειξα της μαμάς μου γέλασε. Στα φοιτητικά της χρόνια το χρησιμοποιούσε ως τσάντα. Ήταν άβολο γι' αυτήν τη δουλειά αλλά ήταν τότε της μόδας. Εξέφραζε οικολογικές ανησυχίες επίσης. Μου λέει να το πας της γιαγιάς σου. Ήθελε προφανώς να το ξεφορτωθεί. Δεν ξέρω τι μπορεί να της θύμιζε.

Η γιαγιά μου επιμένει να ζει στο χωριό. Στο σπίτι της έχει θερμοσίφωνα και τηλεόραση. Την επισκέφτηκα στις διακοπές του Πάσχα. Έχω το όνομά της και είμαι η αδυναμία της. Της έδειξα το ταγάρι και συγκινήθηκε. Το είχε φτιάξει η δική της μαμά στον αργαλειό. Ήταν μέρος της προίκας της. «Πράγματα για μια ζωή» σχολίασε. Φυσικά έκανε λάθος στο μέτρημα. Ήδη το ταγάρι είχε χρησιμοποιηθεί από τρεις γενιές. Ήταν βαμμένο με φυτικές βαφές και είχε ωραία λαμπερά σχέδια. Μου διηγήθηκε τα νυχτέρια** που έκαναν τότε υφαίνοντας στον αργαλειό με το φως του λυχναριού. Η μαμά της. Τα έλεγε αυτά με νοσταλγία. Η γιαγιά.

Εν τω μεταξύ η ώρα πλησίαζε εννιά και αντανακλαστικά είχε ανοίξει την τηλεόραση για τις ειδήσεις.

Της λέω γιαγιά γιατί δεν έρχεσαι να μείνεις μαζί μας στην Αθήνα.

– Γιατί τι θα έχω παραπάνω εκεί;

* ταγάρι: είδος τσάντας

** νυχτέρι: εργασία κατά τη διάρκεια της νύχτας

[Θανάσης Βαλτινός, *Επείγουσα ανάγκη ελέου. Διηγήματα*, Εστία, Αθήνα 2016, σσ. 41, 42].

ΘΕΜΑ Α1.

A1. Να αποδώσετε συνοπτικά τους λόγους (παράγραφοι 2-4) για τους οποίους, σύμφωνα με τον συγγραφέα του **Κειμένου 1**, είναι σημαντικό να μαθαίνουμε ιστορία (70-80 λέξεις).

Μονάδες 15

ΛΥΣΗ

A1. Το απόσπασμα του Κειμένου 1 αποδίδει τους λόγους εκμάθησης της ιστορίας, κατά τον Ρ. Αλβανό. Η ιστορία είναι αναγκαία, διότι αποτελεί όσα έχουν κληροδοτήσει οι πρόγονοι, αντιλήψεις, αξίες, γνώσεις και γλωσσικό κώδικα. Ιστορία είναι, επίσης, οι κανόνες που διαμορφώνουν την κοινωνική ζωή και, κατά τη γνώμη του, οι προηγούμενοι έχουν ευθύνη να τους παραδώσουν στους επόμενους. Επιπλέον, η εκμάθηση της ιστορίας επιτρέπει τη σύνθεση του παρελθόντος με το παρόν, συμβάλλει στην κατανόησή του, στην κατάκτηση ατομικής και συλλογικής αυτογνωσίας, ενώ λειτουργεί παραδειγματικά και επιτρέπει τον αυτοπροσδιορισμό ενός λαού.

ΘΕΜΑ Β1.

B1. Με βάση τα **Κείμενα 1** και **2** να χαρακτηρίσετε τις παρακάτω περιόδους λόγου ως σωστές ή λανθασμένες, γράφοντας στο τετράδιό σας, δίπλα στο γράμμα που αντιστοιχεί σε κάθε περίοδο, τη λέξη **Σωστό** ή **Λάθος** (δεν χρειάζεται να αναφέρετε συγκεκριμένο χωρίο κειμένου).

- α. Το παρελθόν δεν επηρεάζει τις στάσεις και τις αντιλήψεις μας (**Κείμενο 1**).
- β. Μαθαίνουμε ιστορία για να κατανοήσουμε αποκλειστικά το παρελθόν (**Κείμενο 1**).
- γ. Η γνώση της ιστορίας βοηθά να γνωρίσουμε τους εαυτούς μας και τον πολιτισμό μας (**Κείμενο 1**).
- δ. Η επέτειος σχετίζεται και με ευχάριστα και με δυσάρεστα γεγονότα της ζωής (**Κείμενο 2**).
- ε. Μέσω των επετείων το παρελθόν συνδέεται με το παρόν (**Κείμενο 2**).

Μονάδες 10

ΛΥΣΗ

- α. Λάθος
- β. Λάθος
- γ. Σωστό
- δ. Σωστό
- ε. Σωστό

ΘΕΜΑ Β2.

B2. α. Ποια μορφή έχει ο τίτλος του **Κειμένου 1** (μονάδες 4) και ποιος είναι ο επικοινωνιακός του ρόλος; (μονάδες 6)

β. Ποιο υφολογικό αποτέλεσμα έχει η παρεμβολή του ευθέος λόγου στο τέλος της πρώτης παραγράφου: «Γιατί, κύριε, να πρέπει ... μέλλον»; (μονάδες 5)

Μονάδες 15

ΛΥΣΗ

B2.α. Ο τίτλος του Κειμένου 1 «Γιατί να μαθαίνουμε ιστορία;» συνιστά ένα **ρηματικό σύνολο** (ρήμα: «μαθαίνουμε») και αξιοποιεί την **αναφορική- δηλωτική λειτουργία της γλώσσας**. Είναι **συνοπτικός, ερωτηματικής διατύπωσης**. Η χρήση του ερωτηματικού ως σημείου στίξης αποτελεί **προσωπικό σχόλιο** του συγγραφέα που δηλώνει την **απορία** και τον **προβληματισμό** για την αναγκαιότητα της ιστορικής γνώσης. Εξάλλου, η προτίμηση υποτακτικής έγκλισης (προτρεπτικής) και **α' πληθυντικού ρηματικού προσώπου** («μαθαίνουμε») εκφράζει τη συλλογική διάσταση αυτής της αναγκαιότητας.

Τα παραπάνω μορφικά στοιχεία του τίτλου εκπληρώνουν τον επικοινωνιακό του ρόλο, ο οποίος είναι **η διέγερση του ενδιαφέροντος του αναγνωστικού κοινού** και ο προϋδεασμός, ώστε να αναζητήσει τις απαντήσεις στο κείμενο που ακολουθεί (3^η § «Αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς») (4^η § «Μαθαίνουμε... να πάμε»). Η επικοινωνιακή αποτελεσματικότητα του τίτλου έγκειται, επίσης, στο ότι αποδίδει **με απλό και εύληπτο τρόπο το νοηματικό κέντρο του κειμένου**, δηλαδή τη σημασία της ιστορίας για την κατανόηση του παρόντος και τον σχεδιασμό του μέλλοντος.

B2.β. Είναι χαρακτηριστικό ότι στο τέλος της πρώτης παραγράφου του Κειμένου 1 χρησιμοποιείται ως γλωσσική επιλογή ο ευθύς λόγος («Γιατί, κύριε, να πρέπει να μαθαίνουμε ιστορία; Εμείς κοιτάμε μπροστά. Κοιτάμε στο μέλλον»), καθώς **αποδίδονται τα λόγια** των φοιτητών του συγγραφέα, καταγράφεται αυτούσιος ο προβληματισμός τους για την αξία της ιστορικής γνώσης.

Η παρεμβολή αυτή του ευθέος λόγου καθιστά το ύφος του κειμένου πιο **άμεσο** και **παραστατικό**, προσδίδοντάς του **στοιχεία προφορικότητας** που καθιστούν βιωματικό τον λόγο. Ο λόγος γίνεται **πολυφωνικός**, το κείμενο αποκτά **ζωντάνια περιορίζοντας τη μονοτονία της αφήγησης** του συγγραφέα. Αυτή η υφολογική ποικιλία διαμορφώνει ένα κλίμα **οικειότητας** και **συναισθηματικής προσέγγισης** μεταξύ συγγραφέα και αναγνώστη προκαλώντας το ενδιαφέρον του τελευταίου να διαβάσει το κείμενο, ιδίως, μάλιστα, αν ο τελευταίος εντάσσεται στο σύνολο των Ελλήνων πολιτών.

ΘΕΜΑ Β3.

Β3. Πρόθεση της Κικής Δημουλά στο απόσπασμα «Για να επανέλθω ... φωτογραφία σου» είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με το ρόλο που διαδραματίζει η επέτειος στη διατήρηση της μνήμης. Να αναφέρετε τρεις (3) διαφορετικές γλωσσικές επιλογές με τις οποίες επιτυγχάνει το στόχο της, παραθέτοντας τα αντίστοιχα χωρία (μονάδες 6) και να εξηγήσετε τη λειτουργία καθεμιάς από αυτές στο κείμενο. (μονάδες 9)

Μονάδες 15

ΛΥΣΗ

Β3. Πρόθεση της Κικής Δημουλά στο απόσπασμα «Για να επανέλθω...φωτογραφία σου» είναι να ευαισθητοποιήσει τον αναγνώστη σχετικά με το ρόλο που διαδραματίζει η επέτειος στη διατήρηση της μνήμης.

1. **Προσωποποίηση:** «Πάει παντού...γενέθλιά τους», «...η επέτειος διαπνέεται...πατριωτισμό», καθώς αποδίδονται ανθρώπινες ιδιότητες στην επέτειο, παρουσιάζεται να δρα σαν φυσικό πρόσωπο καθιστώντας τον λόγο πιο παραστατικό και ζωντανό.
2. **Μεταφορές:** «βαθύ πατριωτισμό», «δωρεάν μεταφορικό μέσο». Οι μεταφορές προσδίδουν πλούτο, βάθος και εκφραστική δύναμη στο κείμενο, ώστε να τονιστεί η αξία της επετείου για την καλλιέργεια της μνήμης και του πατριωτισμού.
3. **Εικόνα:** «ιδού η νύφη...φωτογραφία σου». Αποδίδει με λέξεις ένα ερέθισμα οπτικό, εικονοποιώντας στιγμές του παρελθόντος που ζωντανεύουν οι επέτειοι.
4. **Χρήση ασύνδετου σχήματος:** «Τιμά τους ήρωες...αγνοούμενο», «ιδού...η ενηλικίωσή σου». Παρατίθενται όμοιοι όροι με κόμμα μεταξύ τους και χωρίς χρήση συνδετικών λέξεων, προκειμένου να δοθεί έμφαση στην ποσότητα των νοημάτων, στην εναλλαγή των εικόνων και ιστορικών στιγμών που ζωντανεύουν μέσω των επετείων. Το ύφος καθίσταται πυκνό, ο τόνος γίνεται λιτός, κοφτός, γοργός και ο δέκτης φορτίζεται συναισθηματικά.

Επιμέρους γλωσσικές επιλογές είναι οι εξής:

- **χρήση α' ενικού ρηματικού προσώπου:** «Για να επανέλθω στα γήινα», «Για να δώσω...ας πω ότι». Βιωματικός λόγος, εξομολογητική διάθεση της ομιλήτριας.
- **Χρήση σημείων στίξης:**
 - ο **Παύλα** «- αυτές κι αν δεν θέλουν να ξεχαστούν...» : εισαγωγή προσωπικού σχολίου
 - ο **Αποσιωπητικά** «να ξεχαστούν...» : υπαινιγμός φόβου.
 - ο **Επανάληψη** «Και ιδού - ιδού», «η επέτειος - η επέτειος» : για λόγους έμφασης.

[Ζητείται από τους μαθητές η αναφορά μόνο τριών διαφορετικών γλωσσικών επιλογών.]

ΘΕΜΑ Γ.

Γ1. Τι αντιπροσωπεύει το ταγάρι για την οικογένεια της αφηγήτριας;

Να τεκμηριώσετε την απάντησή σας με τρεις (3) κειμενικούς δείκτες.

Εσείς, αν ήσασταν στη θέση της αφηγήτριας, θα κρατούσατε το ταγάρι ή όχι και γιατί; (150-200 λέξεις)

Μονάδες 15

ΛΥΣΗ

Η αφήγηση σε πρώτο πρόσωπο («έδειξα», «δεν ξέρω») από μία νεαρή κοπέλα περιστρέφεται γύρω από ένα ταγάρι, που εκείνη βρίσκει «καταχωνιασμένο σε μία παλιά κασέλα» και την κινητοποιεί να αναζητήσει την ιστορία του. Το αντικείμενο αυτό αντιπροσωπεύει ένα κειμήλιο μνήμης (**χαρακτηριστική η χρήση παρελθοντικών χρόνων**: «ήταν», «εξέφραζε», «μου διηγήθηκε») χωρίς ιδιαίτερη πλέον αξία για τη μητέρα της αφηγήτριας («ήθελε προφανώς να το ξεφορτωθεί») σε **αντίθεση** με τη γιαγιά της («της έδειξα το ταγάρι και συγκινήθηκε»).

Ειδικότερα, **για τη μητέρα το ταγάρι είναι ένα απομεινάρι της προσωπικής της νιότης**, όταν φοιτήτρια με οικολογικές ανησυχίες το χρησιμοποιούσε ως τσάντα ακολουθώντας τη μόδα («Στα φοιτητικά της... ανησυχίες επίσης»). Με την πάροδο του χρόνου η οπτική της μητέρας άλλαξε και η αξία του αντικειμένου ξεθώριασε. Εκ διαμέτρου αντίθετη είναι η στάση της γιαγιάς: **το ταγάρι για εκείνη αποτελεί ένα κειμήλιο με συναισθηματική αξία**, καθώς «ήταν μέρος της προίκας της» και όχι μόνο είναι αυτό που τη δένει με την προηγούμενη γενιά, η οποία ό,τι παρήγαγε άντεχε στον χρόνο, απαιτούσε τέχνη, μόχθο και μεράκι (ενδεικτική η **παραστατική εικόνα** του χωριού «Ήταν βαμμένο με φυτικές... σχέδια») σε αντίθεση με τα σύγχρονα βιομηχανοποιημένα προϊόντα («Στο σπίτι της έχει θερμοσίφωνα και τηλεόραση»). Το ταγάρι ανήκει στα **«πράγματα για μια ζωή»**. Μέσα στον μοντέρνο κόσμο η παραδοσιακή τσάντα ξυπνά συναισθήματα νοσταλγίας στην ηλικιωμένη γυναίκα, τη δένει με το ατομικό της παρελθόν και τον τόπο της από τον οποίο αρνείται να αποκοπεί, όπως άλλωστε δηλώνει και το **καταληκτικό** (ρητορικό πιθανόν για εκείνη) **ερώτημα** της αφήγησης.

Η νέα γενιά καλείται να επιλέξει ανάμεσα σε αυτές τις δύο στάσεις: μπορεί να «κρατήσει» στοιχεία της παράδοσης τα οποία δεν έχουν πλέον χρηστική αξία, όπως ένα ταγάρι; Εξαρτάται: ναι, εάν κάποιος νέος «βλέπει» σε αυτά την ιστορία της οικογένειάς και του τόπου του, τις ρίζες του ή απλώς θαυμάζει καθετί που αντιστέκεται στη μαζική παραγωγή και κατανάλωση τυποποιημένων προϊόντων· όχι, εάν κάποιος αντιμετωπίζει μόνο με τη χρηστική τους αξία τα αντικείμενα, οπότε δεν τα προτιμά, όταν χάνεται η χρησιμότητά τους.

[Για την απάντηση του δεύτερου σκέλους της ερώτησης, που αφορά στην προσωπική άποψη του/της μαθητή/τριας απαιτείται η χρήση του πρώτου ενικού προσώπου. Επίσης, ο μαθητής μπορεί να υποστηρίξει θετική ή αρνητική στάση στο δεύτερο ερώτημα.]

ΘΕΜΑ Δ

Δ1. «Αξίζει να μαθαίνουμε για αυτούς τους νεκρούς. Αξίζει να γνωρίζουμε τι έκαναν, πώς σκέφτονταν, πώς ζούσαν». Με αφορμή τη διαπίστωση του συγγραφέα και αξιοποιώντας δημιουργικά τα Κείμενα 1 και 2:

α) να εκφράσετε την άποψή σας για την αξία της ιστορικής γνώσης και

β) να αναφέρετε βιωματικούς τρόπους που μπορούν να καλλιεργήσουν το ενδιαφέρον σας για το ιστορικό παρελθόν. Το κείμενό σας να έχει τη μορφή άρθρου που θα δημοσιευτεί στην ιστοσελίδα του σχολείου σας. (350-400 λέξεις)

Μονάδες 30

ΛΥΣΗ

Επικοινωνιακό Πλαίσιο: Άρθρο

Τίτλος: «Ιστορία: γέφυρα ανάμεσα στο παρελθόν, το παρόν και το μέλλον»

Πρόλογος

Η Ιστορία είναι ένα από τα σχολικά μαθήματα που συχνά προκαλεί «γκρίνιες» σε μας τους μαθητές, τόσο σε σχέση με τα σχολικά εγχειρίδια όσο κυρίως με την απαίτηση για αποστήθιση πληροφοριών, στις οποίες δεν εμβαθύνουμε και άρα δεν αφομοιώνουμε. Η αποκοπή μας αυτή από την ιστορία συντελείται σε μία εποχή που, επειδή επικεντρωνόμαστε στις ραγδαίες εξελίξεις του παρόντος, τείνουμε να απομακρυνόμαστε από το παρελθόν μας λησμονώντας ότι αυτό έχει πολύτιμα διδάγματα να μας προσφέρει.

Κ. Μέρος

1^η Νοηματική Ενότητα: Η αξία της ιστορικής γνώσης

- Ενίσχυση εθνικής συνείδησης και ταυτότητας και προστασία της νέας γενιάς από ιστορικές διαστρεβλώσεις που εύκολα αναπαράγονται στην εποχή του διαδικτύου. Συνεπώς, επιτυγχάνεται η εθνική αυτογνωσία.
- Κατανόηση των αιτιωδών σχέσεων που συνδέουν τα ιστορικά γεγονότα και άρα όξυνση της κριτικής αντίληψης.
- Αποφυγή λαθών του παρελθόντος και διαμόρφωση υπεύθυνων επιλογών στο παρόν και στο μέλλον.
- Ανάδειξη προτύπων που είναι άξια μίμησης ως φορείς υψηλών αξιών και ιδανικών (ηρωισμός, αγώνας για την ελευθερία, τη δημοκρατία, τα ανθρώπινα δικαιώματα).

- Διαμόρφωση μιας πολύπλευρης προσέγγισης της επικαιρότητας, κατανόηση των διεθνών σχέσεων και συσχετισμών και ενεργοποίηση απέναντι στα σύγχρονα αδιέξοδα.
- Επίγνωση της κοινής μοίρας των λαών και διαμόρφωση οικουμενικής συνείδησης, υιοθέτηση φιλειρηνικών αξιών που συμβάλλουν στην οικοδόμηση ενός κόσμου χωρίς αντιπαλότητες και διαχωριστικές γραμμές.

Μετάβαση: Προκειμένου η επαφή μας με το παρελθόν να γίνει πιο ουσιαστική, είναι σκόπιμη η βιωματική προσέγγισή του.

2^η Νοηματική Ενότητα: Βιωματικοί τρόποι επαφής με το ιστορικό παρελθόν.

Σε σχολικό επίπεδο:

- Ανανέωση του τρόπου διδασκαλίας της Ιστορίας με αξιοποίηση ψηφιακών μέσων που ενισχύουν τη διαδραστικότητα και την πρωτοβουλία των μαθητών (π.χ. διαδραστικοί πίνακες, πρόσβαση σε ιστότοπους με ιστορικό περιεχόμενο κ.ά.).
- Αξιοποίηση των ιστορικών επετείων με στόχο την προσέγγιση του ενδιαφέροντος των μαθητών (π.χ. ανάγνωση ιστορικών κειμένων, θεατρικά και εικαστικά δράματα, προβολή ταινιών με ιστορικό περιεχόμενο κ.ά.).
- Διοργάνωση επισκέψεων σε ιστορικά και λαογραφικά μουσεία, σε τόπους ιστορικής μνήμης, αρχαιολογικούς χώρους, συμμετοχή σε ομίλους ιστορίας.

Σε επίπεδο Τοπικής Αυτοδιοίκησης:

- Συμμετοχή σε εκδηλώσεις που διοργανώνονται από φορείς της Τοπικής Αυτοδιοίκησης, πολιτιστικούς συλλόγους με στόχο την τόνωση της ιστορικής μνήμης (π.χ. αφιερώματα σε σημαντικά γεγονότα όπως γενοκτονίες, απελευθερωτικοί πόλεμοι κλπ.).

Σε προσωπικό επίπεδο:

- Αναζήτηση ιστορικών πληροφοριών μέσα από λογοτεχνικά, επιστημονικά έργα και ψηφιακές πηγές.
- Παρακολούθηση καλλιτεχνικών θεαμάτων και πολιτιστικών εκδηλώσεων (π.χ. ταινίες, θεατρικές παραστάσεις, εκθέσεις φωτογραφίας κλπ.) με ιστορικό περιεχόμενο.
- Επαφή με πρόσωπα του οικογενειακού και ευρύτερου συγγενικού περιβάλλοντος που είναι φορείς ιστορικής μνήμης (π.χ. αφηγήσεις, προσωπικά βιώματα των γηραιότερων).
- Συμμετοχή σε όλα αυτά με παρότρυνση και της οικογένειας.

Επίλογος

Η ρήση του Γ. Σεφέρη «σβήνοντας ένα κομμάτι από το παρελθόν είναι σαν να σβήνεις κι ένα αντίστοιχο κομμάτι από το μέλλον» θα έπρεπε να αποτελεί ένα επιπλέον κίνητρο για την αναθεώρηση της σχέσης μας με την ιστορία, ιδίως σε μια εποχή που αξίες για τις οποίες αγωνίστηκε ο λαός μας και άλλοι λαοί, όπως ελευθερία, δημοκρατία, εδαφική ακεραιότητα, αμφισβητούνται.

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ

Τα κείμενα που επιλέχθηκαν παρουσιάζουν ενδιαφέρον και υφολογική ποικιλία. Οι ασκήσεις δεν εμφανίζουν ιδιαίτερη δυσκολία για μαθητές που έχουν εξοικειωθεί με αντίστοιχες εκφωνήσεις. Ενδιαφέρουσα κρίνεται η επιλογή του λογοτεχνικού κειμένου, το οποίο νοηματικά συνάδει με τα μη λογοτεχνικά κείμενα και ζητά από τους/τις μαθητές/τριες να τοποθετηθούν σε σαφή ερωτήματα αναφορικά με το πώς διαφορετικές γενιές αντιμετωπίζουν το παρελθόν. Τέλος, το θέμα της παραγωγής λόγου, ως προς το πρώτο ζητούμενο βασίζεται σε πληροφορίες που μπορούν να αντληθούν από τα κείμενα αναφοράς, ενώ το δεύτερο ζητούμενο έχει βιωματικό χαρακτήρα, επομένως διευκολύνει τους μαθητές να παρουσιάσουν ένα ικανοποιητικό εύρος πληροφοριών. Ας σημειωθεί ότι οι μαθητές μας είχαν προσεγγίσει το θέμα Παραγωγής Λόγου σε διαγώνισμα (20/3/2022).

Καλή επιτυχία!

ΦΡΟΝΤΙΣΤΗΡΙΟ

ΩΘΗΣΗ

Αφειρηρία το μέλλον